

AMICULU FAMILIEI

FOIA BISEPTEMENARIA
PENTRU TOTE TREBUIŢIELE VIETII SOCIALE.

INSTRUCŢIUNE.

DISTRACŢIUNE.

Va esi in 1/13 si 15/27 di a fie-carei lune. Pretiulu de prenumeratiune pre acestu anu e 1 fl. 50 cr. v. a.
4 franci — lei noi. A se adresá la REDACTIUNEA foiei in Gher'la. — Szamosujedr.

Fetiŷa si Amorul.

Pe o lunca suavióra
Se preambila 'ncetisiuru
Singurica o fetióra;
Er tupitu lánga-o vióra
Siede 'n umbra unu Amoru.

Copiliti'a mi-lu diaresee,
Gratiosu tupitu in flori.
Cum se mbia, cum dimbesce;
Si-lu desmérda si-lu graesce
Ca ochitii ridietori.

— Cine esti, spune-mi tu mie
Copilasiu suriedietoriu
Ratacitu pe-asta campia?
Si-lu desmérda si-lu adhia
Copiliti'a pe Amoru.

Dar' Amorul, se-o insiele,
Mi se face plangatoriu,
Si cu versuri frumusiela,
Si cu plánsuri draganele,
I respunde — amagitoriu:

— Preste bolte dinflorite
Am eu gradini, foisiuru;
Dar' in diorile aurite
Preste luncile 'nverdite
Josu pe radie me coboru.

Sum — fetitia 'ncantatore —
Copilasiulu roseloru.
Verisiorele viore
Ma-'nrouatu pe aripiore
Si-ah, nu potu mai multu se sboru.

Iè-me draga 'n sinurele,
Cà mi-e frigu, si-su micu, si moru.
Si me usca 'n aburele,
Si me lasa 'n zefirele
Se me ducu acasa 'n sboru.

Copiliti'a-si face gele
Si se pléca la Amoru,

Si mi-lu pune 'n sinurele,
Se mi-lu usce 'n aburele,
Se mi-lu lese — apoi in sboru.

Elu intinde si sagéta . . .
— Ah Amoru, me 'nghimpi Amoru!
Tièpa fèt'a desperata;
Èr Amorul 'ese 'ndata,
Si s'-aventa ridietoru.

La o copila.

Copilitia ochisiá,
Hei se fi puicuti'a mea!
Da-asia lumea pentru tine,
Pentru ochii cu lumine.
Pentru gur'a t'a de miere
Si se moriu mi-e cu placere!

De-oiu mori: se moriu de beatu,
Din guriti'a t'a 'mbetatu;
Se me 'ngropi in sinurele,
Sub doutie délurele,
Se-mi lumine doue stele:
Cei doi ochi de porumbele!

Pan' eram . . . .

Pan' eram eu fèta 'n peru
Puneam flori si calaperu —
Me 'npenám si me chichiám,
Toti fetiorii-i nebuniám. —

Dar' decandu m'am maritatu
Nici se ridu nu mi-e iertatu.
Arda foculu céps'a mea,
Doru mi-a fostu si multu mi-e grea

V. R. Buticescu.

Discusiuni filologice și istorice magiare privitoare la Români.

I. Paulu Hunfalvy despre Cronica lui Georg. Gabr. Sineai.

(Continuare.)

Tote acestea H. nu le crede; dara ce se-i facemu?! Dice, că „dupa schematismulu dein 1864 alu diecesei gr. c. de Oradea Protogene ar fi fostu acelu episcopu român, care a luat parte la conciliulu niceanu; era dupa Sineai, care se basedia pe Labbaeu și Papebrochiu, dein Dacia traiana ar fi fostu metropolitulu Teofilu cu preutulul Ulfil'a, și dein Dacia aureliana episcopulu Protogene; deci in acesta contradictiune scrietorii potu alege intre Teofilu și Protogene. La Eusebiu, carele in Viati'a lui Costantinu-celu-mare ins'ra tierete, dein cari se adunara in Nice'a demnitari basericesci, indesiertu cêrca numele fia a lui Teofilu fia a lui Protogene; deincontra unde Eusebiu descrie victoriile lui Costantinu asup'r'a Scitiloru și Sarmatiloru, de acolo ace'a apare, că in Romani'a de adi inca nece nu esista pe acele tempuri crestini; era Ardêlulu stă pe atunce cu totulu deinafôra de orizonulu bizantinulu seu român. Adauge, că Hasdeu in a sa Istoria critica a Romaniloru pre strabunii Româniloru seu adeca pre colonii lui Traianu nece nu i pune a fi locuitu in Transilvani'a, ei in Munteni'a, anume in tienaturile Oltului seu Olteni'a.“ Asiâ H.

Inca odata: ce se i facemu, deca H. nu vre se cre-da despre noi Români numai ace'a, ce dupa multe suci-ture și resuciture i convene? Ce se i facemu, deca eu voi'a si- inchide ochii deinaitea luminei adeverului istoric, documentatu prein acte necontestabili și recunoscute de tota lumea literaria? Că Eusebiu in Viati'a lui Costan-tinu-celu-mare nu numesce nece pre Teofilu nece pre Pro-togene? Dara avut'a Eusebiu scopulu de a numi in pane-giriculu seu pre acesti-a ori pre altii, si insira elu aieva, deca nu pre acesti-a, celu pucinu pre alti episcopi parte-cipatori la conciliulu niceanu? Ba. I insira inse actele si suscriptiunile conciliiloru, pastrate latinesce pana in dio'a de adi¹⁾ și publicate de Labbaeu; era intre celi insirati cetimu pre Teofilu dein partile Daciei vechie, pre Proto-gene și altii dein Dacia noua, precumu o atesta acest'a și alti numerosi istorici, și precumu și Sineai alu nostru forte lamuritu și la intiesulu oriscui, afôra de alu dlui H., o spune.

Dein ventu e luata și acea asertiune a lui H., dupa carea dein loculu, unde Eusebiu vorbesce despre invinge-rile lui Costantinu reportate asup'r'a poporatiuniloru seite si sarmate, ar fi elucindu, că in Romani'a de adi nece nu esista inca pe atunce crestini, era Ardêlulu stă cu to-tulu deinafôra de orizonulu bizantinulu. Eusebiu in loculu cestiunatu vorbesce in generaletate; dara alti scrietori anti-ci, p. e. Orosiu ne spune apriatu, că Costantinu-celu-mare pre neamurile cele pré tari și mari ale Gotiloru in insusi sinulu pamentului loru celui barbarescu la a. 319

le a invinsu de le a sfermatu.²⁾ Asiadara Costantinu-celu-mare a invinsu poporatiunile barbare scitice și sarmate in sinulu pamentului loru barbarescu. Deci victori'a stralucita, bine se ne insemnamu, s'a templat in Sarmati'a. Si un-de ore se intindea acea Sarmatia? De la Nistru deincolo, deci deincolo și de Dacia vechia traiana; deci enuncia-tiunile eusebiane cam generali despre latirea crestinismu-lui in urm'a disei victorie intre gintile scitice și sarma-tice se referescu numai la acelu tienutu cu poporatiunile sale, era nu și la Dacia traiana; deci nu se pote cu te-meiu sustiené, că Transilvani'a, carea cadea p'aci in ca-lea speditiuniloru militare ale lui Costantinu, ar fi statu pe atunce cu totulu deinafôra de orizonulu bizantinulu, can-du dein istoria, dein inscriptiunile, monetele vechie și alte monumente și obiecte sapate și aflate in Transilva-ni'a scimu, că imperatii romani orientali pana pe tempulu lui Anastasiu II. in secl. VII. n'a fostu renunciatu nece-decumu la posesiunea Daciei traiane;¹⁾ ba chiaru Costan-tinu-celu-mare, spre a o poté aparâ mai cu sucesu contr'a invasiuniloru dein partea popôra-loru barbare, construi la a. 330 și una punte preste Dúnare, dein diosu de puntea lui Traianu, totu asiâ ori inca și mai grandiosa cá acest'a.²⁾ In fine Hasdeu dein Olteni'a sa, că eibu principale alu plamadirei ginte romanesci, nu eschide tota Transilvani'a, ei dein coltulu sudu-vesticu alu acesteia una parte o adauge espresu la acea Olteni'a.³⁾ Cumu vedemu și aici, H. fôra multa mustrare de cugetu mai și omite, întortoca și fôrfece câte ceva in citatiunile ce le face, dupa cumu i vene mai bine la socotela. Seraca critica!

Episcopii și metropolitii de candu e crestinismulu au avutu resiedentie episcopesei și metropolitane, și de la urbea, in carea au resieditu, si-au luat in regula si tit-lulu, asiâ câtu de la cutare tiéra numai de totu raru și numai episcopi mai vertosu misiunari intre pagani și ere-tici s'au indatinatu aôrea a se intitulâ. Testemoniu ne dà despre acest'a intréga istori'a baserecei crestine. Pentru acea Sineai și cu elu impreuna P. Maioru și alti scrietori ai nostri reflectandu la ace'a, că Teofilu se suscrie pe se-ne actelor conciliului niceanu numai simplu alu „metro-poliei Gotiei,“ opinédia, că elu a fostu metropolitulu cetatei Belgradului seu Alb'a-Juliei dein Ardêlu, deôrace inceputulu metropoliei cei romanesci dein Belgradu aiurea nu lu afla. „Deca stă acest'a, replica H., apoi candu s'a slavisatu scaunulu arceiepiscopescu, de s'a facutu Belgradu (= Cetatea-alba)? si cumu s'a templat, de aceli Latini și pre episcopulu lat. lu-numira „vladica“? Rspundemu pe scurtu: atunce și asiâ, candu și cumu se fecera dein me-tropoliele și episcopiele transdanubiane nenegabile române a Sardiceii Triaditi'a, a Marcianopelei Preslav'a scl.

¹⁾ P. Maioru Istor. baser. Rom., pag. 124.

²⁾ Orosius lib. 7. cap. 28.

¹⁾ Dr. Joane Lazaru Table cronolog. Bistritia 1873.

²⁾ Zosimus lib. 2. in Constantinum. Stritterus tom. 1. pag. 44.

³⁾ Hasdeu Istori'a crit. a Rom., Bucuresti 1874; I., 407 s. u.

Ce se ne mirăm înse de scepticismul lui H. fația de acele timpuri îndepărtate, întunecate și măsere în documente istorice, cându elu cutădea a trage la îndoială existența metropoliei romane de în Belgradulu Ardélului chiar și în timpurile mai deincepe, sub regii Ungariei și principii Transilvaniei, de în cari timpuri ni se pastrara nu unulu, ci dieci de documente atestătoare de existența și estensiunea juredictiunei cestiunatei metropolie? Nu le-a cititu și nu le scie d. sa? Afle-le și citésca-le la P. Maioru, A. Treboniu Laurianu și alti scrietori eminenti ai nostri. Afle despre metropoli'a rom. de în Belgradu în Transilvani'a la P. Maioru patru diplome deodata, în testulu lor latinu autenticatu: un'a a regelui Mati'a de în 1479, alt'a a regelui Vladislau de în 1491, a trei-a a aceluiași rege de în 1494, și a patr'a totu a acelu rege de în 1498, de în cari se vederădia, că pe acele timpuri înca și episcopulu rutenu alu Muncaciului, nu numai poporulu romanu de în Maramuresiu și alte părți ale Ungariei proprie, eră supusu juredictiunei metropolitului rom. de în Belgradulu séu A.-Julii'a Traniei.¹⁾ Afle că după urmele istorice nu mai pucinu de dónespradiece episcopie romane se tieneă că sufragane de desu memorat'a metropolii.²⁾ Afle, că în câteva dieci de cărți rom., tiparite în secl. XVI—XVII. sub principii transilvani protestanti și dedicate după spiretulu timpului mare parte acestor'a, arcepastorii romani de Belgradu se suseriu, fóra vré una contradicere de în partea ultra-zelosiloru inonitori religunari. se suseriu că arceiepiscopi, metropoliti, arcimetro-politi. Potutu-s'aru-fi óre încumetá a face asiá ceva metropoliti romani de A.-Julii'a, mai alesu fația de celi ce cu tóte mediulócele posibili se adoperá a-i trage la confesiunea protestante și a-i supune juredictiunei superintendentului calvinescu, deca prelanga titlulu și dreptulu lor metropolitianu nu militá istori'a? Afle în fine, că și după unirea facuta în 1700 metropolitii rom. de A.-Julii'a se numescu și eli pre sene, i numescu și supusii lor sufletesci, i numescu chiaru și diplome imperatesci înca totu arceiepiscopi.³⁾ Afle H. și invetie istori'a româna, înainte de a se încumetá se o critice. Invetiandu-o jóruru desparé de securu multe idee stangacie preconcepute în privinti'a Românilor, și — ce mai scii? — póte în urma se va face înca și convertitu românu, amirandu cu celebrulu Edgariu Quinet pre Sineai alu nostru pentru metodulu, cu care elu lasa totudeun'a se vorbésca marturiile istorice însesi și de în spusele acestor'a se si-formedie lectoriulu însusi opiniunea și judécata despre cutare templamentu,

¹⁾ P. Maioru o. c., pag. 149 s. u.

²⁾ Cipariu Act. și fragm., pag. XI. s. u. însira, după urmele istorice, pre urmatóriile episcopie rom. sufragane ale A.-Juliei: Beiusiu, Bistr'a, Fagarasiu, Felécu langa Clusiu, Galatiu langa Fagarasiu, Giugaiu-de-susu (Fel-Diod), Maramuresiu, Muresian'a langa Cenade în Ungari'a, Oradea-mare, Satmariu, Silvasiu langa Hatiegu, Vadu (Rév) în Ungari'a.

³⁾ Cipariu Acte și fragm., pag. 256: P. Maioru o. c. pag. 87. 149. scl.

și cu care metodu Sineai, după Quinet, a prevenitu și întrecutu scól'a istorica critica nascuta în seclulu nostru.⁴⁾

(Va urmá.)

Dr. Gregoriu Silási.

Condamnatulu la Galeere.

Novela

de Dr. Hugo Hagendorff.

I.

Polones'a se terminase și în sal'a de balu a hotelului * multimea damelor și gavaleriloru ondulá în susu și în diosu, parte îngagiandu-se pentru dantiurile urmatore, parte politisandu; pentru-cá istori'a nóstra se petrece pre tempulu restauratiunei regatului francescu și este cunoscutu, că precum multimea cerea în Rom'a vechia panis et circenses, asié și parisianii aflau placere în doue lucruri numai, adeca: la unu balu și într'o discussiune politica.

Indiferentu fația cu acésta petrecere oragiósa retrasu, siedé pre unu fotoliu, unu juue că de vre-o douediecei de ani, acarui aparintiá probá că apartiene clasei mai înalte a societatiei parisiane. Elu paré eufundatu în meditatiunile s'ale și nu dá nici o atentiune celoru ce se petrecéu în giurulu seu.

„Dt'a nu dansezi, domnule vicomte?“ lu întrebá o dama mai înaintata în etate, atingându-lu usioru cu eventualiulu.

„Nu, dómn'a mea.“ response junele, și unu noru sburá pe fația lui, „nu sum dispusu.“

„Vino deci din camer'a de jocu, asiú vré se conversezu cu Dt'a; aci unde toti jóca ar' fi prea batatoriu la ochiu deca n'amu participá și noi la bucuri'a generala.“

Dam'a plecá înainte, și pucine mominte după acea vicomtele Alfred se aflá langa comtes'a Aureli'a, carea de și erá în anulu treidiecelea alu etatiei s'ale, înca erá frumósa,

„Ce-ti lipsesce, vicomte? Confeséza-te!“ dise comtes'a.

„Am primitu astadi o scrisóre.“ response vicomtele, „care este de natura a-mi amári viéti'a de totu. „Dt'a scii că marcuisulu Leonçe a fostu crescutu de-odata cu mine în institutul Nicolae, că eramu uniti prin amicitia, și că de-si elu erá transferatu la unu regimentu de linie în provinciá, noi tetusiú amu urmatu o viaa corespondintia. De-o luna de dile acceptámu seiri dela densulu, și astadi unulu din camaradii sei mi comunicá lucrulu celu mai teribilu, ce asiú fi potutu ceti vre-odata. Imaginésa-ti: marcuisulu Léonçe este.“ . . .

„Ei bene?“ lu intrerupse comtes'a curiósá.

„Selavu de galeere la Toulon!“ response vicomtele cu o voce vibrátore.

⁴⁾ E. Quinet Œuvres complètes, Paris 1857; art. Les Roumains.

Façi'a comtesei se ingalbeni sub pudra, si intreba preste o pausa:

„Mi este permis se afiu caus'a? pote ca barbatulu meu ca generalu-comandantu pote face cev'a pentru elu.“

„Elu pote mai puçinu ca ori care altulu. Voi fi francu. Dt'a scii ca barbatulu dt'ale nu apartiene partidei nostre si de ore-ce politic'a actuala timbreza prea lesne o fapta ca crima, care in alte impregiurari neci nu ar' fi bagata in s'ema, prin urmare amiculu meu nu i se pote da ajutoriu. Elu este acusat ca ar' fi assassinatu pre siefulu seu de divisie.“

„Assasinatu?“ intreba Aureli'a surprinsa.

„Da, elu este acusat a fi comisu unu assassinatu,“ continua marcuisulu cu unu tonu ironicu, „de-si n'au fostu decatu unu duelu onorificu, inse pentru-ca celu cadutu apartiene partidei acuma domnitoare si pentru-ca ei s'au batutu fora martori, faptulu a fostu judecatu de assassinatu si nefericitulu meu amicu este selavu de Galeere.“

„Cunosci caus'a duellului?“

„Se dice ca siefulu de brigada ar' fi ofensatu o dama si ca marcuisulu s'ar' fi declarat de cavalerulu ei; dela cuvinte ascutite apoi a ajunsu treb'a la ascutisiulu sabiei si sfersitul istoriei 'lu cunosci.“

„Sermanulu marcuisu!“ dise comtes'a, si pentru ca se dee conversatiunei o alta directiune intreba: „ai auditu domnule vicomte, ca incantatoarea Athénais de B. se marita?“

Vicomtele o privia cu ochii fiesati, ca si candu ar' visá.

„Cum?“ continua ea, „acést'a te pune in mirare? Pe mine de locu. Ce este dreptu, se istorisa ca dens'a ar' fi nutritu o simpatie forte viua pentru unu companionu din copilaria, inse ce greutate are unu june capitaneu façia cu ponderosele epaulete ale unui comandante de fortarétia? Afora de ace'a Athénais n'are stare si 'i s'au disu din tote partile, ca se-'lu ié; pana candu in fine a consentitu si dens'a. Baronulu M. va da o serbare de nunta forte splendida si apoi 'si va duce pe tener'a s'a femeia la Toulon unde se afla si sermanulu dt'ale amicu.“

Unu domnu care intreveni, intrerupse acésta conversare. Vicomtele salutá, traversá sal'a de balu, esí in garderoba, 'si ceru manteau'a si plecá afora. — Déca comtes'a Aureli'a ar' fi sciutu, ca elu insusi érá acelu june, pe care 'lu iubé Athénais, dens'a i-ar' fi comunicatu acést'a scire intr'unu modu mai crutiatoriu séu o-ar' fi retacutu cu deseversire. — Vicomtele se luptá infrieciosiatu cu sine insusi, dupa-ce aflase doue sciri asié de nimicitorie in ace'a di. Amiculu seu pe galeere, iubita s'a, fidantiat'altui'a! Care din acestea loviri érá cea mai mare?

Ajunsu acasa la elu, aflá o scrisóre dela Athénais in care 'i comunicá motivele acelu pasu importantu, pe care 'lu facuse, in care inse 'i scriá, ca nu va incetá neci odata a-lu iubi, din care cauza ea neci nu-i cere inapoi imaginea ei, si neci nu-i retramite pe a s'a. Vicomtele se preamblá tota noptea in camer'a sa, apoi se puse se scrie

barbatului comtesei Aureli'a, generalelui comandante, rogându-lu se-'lu transfereze imediatu, din cause familiare, la unu regimentu de linie. De si acést'a cerere surprinse forte, cum de vicomtele voiesce a se escilá de buna voia din placerile Parisului in uritul unei cetati din provincia, totusi cererea lui se incuviintia. Candu inse elu plecá in ace'a-si di in care Athénais se cununá cu comandantulu in catedral'a Nótredame, atunci comtes'a Aureli'a 'si dicea:

„Acuma sciu caus'a, me voiu ferí inse de a o face cunoscuta.“

II.

Unu anu dupa plecarea vicomtelui, Athénais soci'a comandantelui fortului din Toulon, siedé intr'o di cufundata in gândiri, intr'unu salonu parteru; ea avé inaintea s'a pre mésa mai multe scrisori vechi si ingalbenite si privia cu o melancolie o imagine in forma de medalionu. Afora plói'a isbia in gémurile ferestrilor si foculu din caminu ardea inadusitu si lamp'a paré ca arde mai intunecata ca altadata, adaugundu prin acést'a la lugubritatea domnitoare.

De-odata Athénais se redicá cu iutiéla; tunurile de alarma se descarcáu, dreptu semnalu ca unu selavu de galeere a fugitu. Fora voi'a ei 'si indreptá pasii spre usi'a cu géhuri de sticla, candu éta ca ea se deschide lazandu se intre unu june cu vestimente udate de plóie, care érá costumulu selaviloru de galeere. Inspaimentata tresari si voiá se chiame in ajutoriu.

„Nu te teme de nemicu, domn'a mea“, dise selavulu cu unu tonu de buna-cuviintia, care contrastá forte multu cu costumulu seu. „Nu te teme de mene, 'ti ceru numai compatimire, si 'ti juru pe totu ce am mai sacru, ca eu nu sum criminalu. Dami unu asilu aicea numai pana mane séra, aci la dt'a nu me vá cautá nimenea; si candu mai deunadi ai vizitatu cu barbatulu dt'ale galeerele, m'am decisu indata: ca déca scaparea mea 'mi va succede vr'o-data, voiu cautá mai 'nainte de tote ajutoriulu d-t'ale.“

„Apropiá-te de caminu, domnula meu,“ dise Athénais care prin acést'a confientia 'si recascigá linisea.

Selavulu de galeere, care purtá inca o bucata de lantiu la braçulu seu dreptu, urmá invitarei ce i-se facea si trecundu pre langa més'a pre carea se aflau scrisorile si medalionulu esclamá cu mirare:

„Ce? Imaginea vicomtelui Alfréd?“

Jun'a femeia inrosí.

„Lu cunosci?“

„Dá domn'a mea, inse acuma nu este tempulu se vorbimu despre acést'a. Arétá-mi unu locu, unde asiü poté stá neveditu de nimenea pana mane séra si 'ti juru pe imaginea acést'a ca nu te voiu incomodá unu singuru momentu.“

Cu tote ca baronés'a nu-si poté esplicá cunosciint'a prinsonerului cu vicomtele, totusiü acést'a impregiurare contribui si mai multu, pentru ca ea in souvenira ami-

cului ei din copilarie pe care nu încetase a-lu iubi, se dea ajutoriu fugariului.

„Intra in camer'a acést'a, domnulu meu, si te urca pe ace'a scara mica unde se afla bibliotec'a mea si in carea afarà de mine nu intra nimenea. 'Ti va fi fòme si eu voi ingrigi de ace'a cá se nu-ti lipsésca nemica. Inse... costumulu acést'a... érași te voru prinde...“

„N'avea neci o téma, dóm'n'a mea“, respunse fugariulu, „déca nu me vei tradá, voiu fi scapatu. Eu sciu cá barbatulu d'tale trebue se faca mâne o caletoria de serviciu, si acést'a impregiurare m'a indemnatu a încereá scaparea mea.

Elu salutà, si intrà in camer'a laterala.

Baronés'a remase singura intr'o pusetiune câtu se póte de critica. Dupa catev'a minute ea puse scrisorile si medalionulu sub incuietoria, si chiamà pre camerier'a s'a ordonandu-i se aduca ceaiu si prajituri. Dens'a nu gustà nemicu, ci aseunse totulu sub sofa. Câteva mominte dupa ace'a sosì baronulu superatu.

„Am auditu bubuitulu tunurilor“ — dise Athénais.

„Firesce, pentru-cà au desertatu unu sclavu de galeere, si nu precepu cum a potutu elu trece inotu cu lantiurile peste canalu. Se póte inse cà lantiurile si costumulu seu l'au si tradatu, precum dice sentinel'a, care dandu focu in urm'a lui, 'lu zarì luandu directiunea spre locuinti'a mea!“

„Cum? spre noi?“ întrebà Athénais, devenindu palida.

„Liniseesce-te, copil'a mea,“ dise comandantulu, „elu nu ne va incomodá, pentru-cà a veni la mine ar' insemná se fuga dreptu in gur'a leului. 'Mi este numai neplacutu, cá eu mane trebue se plecu in serviciu, cá si candu strengariulu ar' fi sciutu-o acést'a.“

„Unu strengariu?“

„Da, séu unu assasinu; altúfelu de individi nu vinu la galeere. — Tu tremuri?“

„Descarcarile tunurilor m'au spariatu atátu de multu“ respunse jun'a femeia, care acuma erà sigura cà ea dase asilu unui facatoriu de rele séu unui assasinu. Erà pre aci se descopere totulu barbatului ei, candu 'si aduse aminte cà fugariulu cunoscea pe vicomtele. Comandantulu nu statù multu, — sarutà fruntea sociei s'ale si dise amicabile:

Fii liniscita, copil'a mea, preste done dile me reintoreu.“

Dupa ce elu esi, Athenais incuià indata usi'a, si dupa-ee se linisci totulu, ea chiamà pe fugariu si-i dete ceaiulu si prajiturele, pentru cari elu i-i multiamì cu tóta politeti'a.

„Dóm'n'a mea!“ adause elu, „nu-ti va paré reu ca ai fostu pentru mine o samaritana misericordiósá, pentru-cà sum prea convinsu cà érași ne vomu revedé. Pentru acuma inse secretulu trebue se-lu pastrezu numai pentru mene. Déca inse esti dispusa a-mi mai oferi unu mare serviciu, apoi te rogu se primesci in pastrare acést'a

bucata de lantiu, pe care mi-o-am luat de pe braci. 'Ti dau parol'a mea, cà peste câtúv'a tempu ti-o-voiu cere inapoi.“

Dupa ace'a elu se retrase cu o față respectuosa si se duse in ascundietorea lui.

Athénais se aflá in positiunea cea mai critica; ea trebuia se se duca cá se se culce si la distantia abié de o suta pasi erà ascunsu unu streinu, unu assasinu. Cu o ingrigire mare ea incuià tóte usiele, chiamà pe camerier'a s'a se o conduca in camer'a de dormitu si se o desbrace. Inse somnulu nu o prindea de locu, pentru-cà ideiele ei despre barbatulu seu, despre vicomtele Alfred si despre sclavulu de galeere se inercuisiau in fantasi'a ei, pâna candu se simti transpusa in ace'a stare de mediu locu intre somnu si nesomnu, in care suntemu espusi la visurile cele mai tranii.

In demaneti'a urmatória camerier'a se mirà fòrte cà stapên'a ei o chiama asié de tempuriu. Athénais i se planse cà are dorere de capu si-i ordonà cà in absenti'a barbatului ei se nu lase pe nimenea, de òre-ee voiesce se fia singura. Dejunulu precumu si prandiulu facè se i-lu aduca in salonu, 'lu duse apoi in camer'a laterala, strigandu celui din biblioteca se vinà si se si-le ié. Dupa ace'a dens'a se inchise in chili'a ei, si diu'a întréga, carea i-se parea fòrte lunga, nu vediù pre prinsonieriu. Ide'a, cà strainulu va stá mai multu tempu, cà elu va fi descoperitu si cà prin acést'a dens'a va fi compromisa o neliniscita fòrte multu. Asié sosì in fine ser'a si pe inmurgite streinulu batù la usia. Athénais i-i deschise.

„Dóm'n'a mea!“ i-i dise elu, „eu am aflatu in biblioteca acést'a batista insemnata cu initialele Dt'ale. Permite-mi se-o iéu cu mine cà gajú alu revederei nóstre, candu 'mi va fi permisu se schimbu acést'a batista pentru bucat'a de lantiu. Acuma inse n'avemu se pierdemu tempulu; preste pucinu sentinelele pre lângá care trebue se trecu se voru schimbá si atunci sum perdatu. Acelea cari suntu de garda acuma nu me voru tradá, pentru acést'a este ingrijitu.“

„Dara costumulu Dt'ale —“ întrebà barones'a neliniscita?

„Neci acést'a nu-mi va fi vre-o piedeca. Dt'a mi-ai aretatu compatimire, afla deci cà déca preste câteva minute vei audi unu cantecu dulce alu unui cornu de postilionu, sclavulu de galeere va inaintá sborându spre fruntariile Spaniei. Remâi sanetósá dóm'n'a mea, si adio! Me voi duce pe ace'asi cale pe care am intratu!“

Elu o luà de mân'a, pe care dens'a i-o intinsese mecanice, depuse o sarutare dulce pe ea, salutà si plecà pre usi'a cu gémuri de sticla in obscuritatea noptiei.

Cu anima irgrigita priviá Athénais in urm'a fugariului, față de care incepuse a se portá cu unu viu interesu; si tremurá la ide'a, cà elu va fi descoperitu.

Peste pucinu si ea respirà usiorata audiendu sune-tulu postilionului si Athénais cadìu in genunchi multiamindu lui Ddieu, cà o-a scapatu de unu periclu asié de mare.

III.

De atunci trecusera câți-va ani. Mórtea desfacuse aliantia dintre comandantu si Athénais; si dens'a traia acuma veduvita in Parisu, unde in persón'a comtesei Aureli'a aflá o amica fidela si devotata. Intr'ace'a veni unu ministeriu nou si o schimbare a sistemului de guvernare si acei'a cari fusesera persecutati din partea ministeriului trecut se vediu'rã acuma érași chiamati in senulu societatiei.

Vicomtele Alfred aflase din diuarele publice despre mórtea comandantului si scrise indata Aureliei intrebându-o déca nu seie ce s'a alesu din Athénais? Serisorea sosí cãtev'a dile dupa mutarea baronesei la Parisu, si din intemplanre chiar' precandu acést'a se aflá comtes'a.

„Aiei, cetesce, Athénais,« dise Aureli'a, dându-i scrisorea, pe care o ceti inrosindu-se. Apoi sarutandu numele subscrisu esclamá cu bucuria:

„Elu inea totu me iubese!»

„In casulu acest'a, amica mea, este tréb'a dt'ale se faci primulu pasu, de-óre-ce Dt'a ai ruptu relatiunea. N'ai copii, si traiesci fora rudeni, esti prin urmare cu totulu independenta suverana preste man'a si anim'a dt'ale, dlu capitanu a avangiatu de multu la rangulu de maioru, si eu credu cã titlulu de »vicomte« nu-i va stá neci de cum reu micei si amabilei mele amice!»

Athénais i-i intrerupse cursulu vorbirei prin o sarutare si in fine dupa óre-cari discussiuni consemti cá se serie ea mai antaiu lui Alfred. Si comtes'a mai adause din parte-i cãtev'a rënduri intrebându-lu déca nu va fi consultu cá dens'a se influintieze prin barbatulu ei cá se fia transferatu érași la unu regimentu din Parisu!

Urmarele corespondintiei incepute suntu lesne de ghicitu. Alfred fù mutatu érași la unu regimentu din Parisu si dupa-ce se implení anulu de doliu casatori'a celoru amanti se fiesã pe o domineca.

Cãtev'a dile inainte de acést'a aflandu-se la mésa intr'unu cercu intimu, Athénais luandu ceaiulu dise:

„Anim'a si sufletulu meu stau deschise inainte ta Alfred cá cristalulu unei oglinde; si totusi eu am pastratu unu secretu pre care acuma in presér'a cununiei nòstre trebue se ti-lu comunicu. Me temu cá din amoru pentru tene am ajutat la fug'a unui mare criminalu.»

„Cum acést'a?» intrebarea dintr'o data Aureli'a si Alfred.

Athénais le istorisí aventur'a avuta cu sclavulu de galeere, si amentindu despre medalionulu, pe care fugariulu 'lu cunoscea, fidantiatulu ei o strinse de mâna si dise:

„Atunci tu de siguru vei fi scapatu pre vre-unulu din amicii mei politici, si 'mi potiu prea bene imaginá in ce positiuue critica te vei fi aflatu. L'ai poté recunosce?»

„O, chiaru dintr'o mie« — respunse Athénais. „Fric'e'a ce o-am dusu atunci pentru elu, mi-a gravatu chipulu seu atátu de profundu, încátu asiú fí in stare se-'lu recunoscu si desceperu in midiloculu celei mai numeróse multími.»

„N'ai mai auditu nemica despre elu?» o intrebã comtes'a Aureli'a.

„Nu, si neci nu credu cá elu se va reintórce vreodata cá se-si schimbe bucat'a de lantiu pre carea o-am pastratu cu atát'a ingrigire pana acuma.»

In chipulu acest'a se vorbirã multe despre sclavulu de la galeere pâna-ce sosí óra despartirei. Dupa ce Alfred conduse pe fidantiat'a s'a la locuinti'a ei, elu se reintórse la locuinti'a densului. Portariulu i-i inmanuã o scrisóre, pe care elu o deschise la momentu. O radia de bucuria scanteia din ochii sei. «Pe D-dieulu meu, unu alu doilea Romeo!» esclamá densulu veselu, asié cá portariulu 'lu priviã cu mirare.

A dóu'a di unu cabrioletu elegantu se opri inainte locuintiei lui Alfred, din care se dete josu unu domnu nu mai pucinu elegantu, alu carui pieptu erã ornatu cu mai multe distinctiuni de onóre. Fora se-si anuncie numele seu curiosului portariu, elu inaintã cu pasi iuti catra apartamentulu lui Alfred si avù cu acest'a o conversare lunga. Fidantiatei s'ale nu-i amentí neci prin unu cuventu de visit'a avuta, cu tote ca nu avé neci unu secretu pentru ea; i-i spuse inse cá la nunt'a loru a invitatu si pe unu vechiu camaradu alu seu.

„Mi va fí benevenitu« i-i dise Athénais, »amicii tei nu suntu óre si ai mei?»

„Celu pucinu elu este unu omu de petrecere,« aiept'a Alfred.

In diu'a in care avé se se intemple casatori'a civila, martorii se adunara la cas'a miresei, care erã desperata. Unu velu fórte pretiosu, cu care avé se se gatésca astadi si care in diu'a urmatória fusesse de fația, disparuse fora urma. Inzedaru camerierele asiguru, cá neci unu strainu nu intrase in casa, — velulu remase pierdutu. Intr'ace'a sosí si Alfred, insocitu de unu domnu. Athénais i-i alergã inainte, pentru cá se-i impartasiésca nereparabil'a perdere ce o suferise, dara de-odata se opri cu unu strigatu de mirare. Streinulu care insocia pe Alfred nu erã altulu decátu — sclavulu de la galeere, pre care 'lu scapase ea si care acuma i-i se presentã in uniforma si cu o multime de decoratiuni.

„Am onóre iubit'a' mea Athénais,« dise vicomtele apropiandu-se, »a-ti recomandã pre atasiatulu nostru pre lângã Ambasad'a dela W., pe marchisulu Leonçe celu mai bunu amicu alu meu.»

„Suntu vesela, domnule marchisu,« salutã mirés'a pre streinulu, cu o vóce vibratória.

„Permite-mi, dómn'a mea,« i-i dise marchisulu, »seti oferu din parte-mi unu micu presentu de cununia.« Elu deschise unu cartonu si-i presentã unu velu fórte pretiosu, cu multu mai frumosu, cá celu care se perduse.

Candu 'lu desfacù ea aflá in elu ace'a batista, pe care sclavulu de la galeere din Toulon o luase cu sene cá gaju alu revederei.

„Mi este permisu a cere acuma bucat'a mea de lantiu?» o intrebã marchisulu sioptindu.

»Fora indoiala, domnule marchisu!» i-i raspunde dens'a in acel'asiu tonu.

Pana candu damele se apropiarà pentru cá se admire velulu, Alfred siopti miresei s'ale la urechia:

»Scusa, Athénais, o gluma care te-a meliniscitu atatu de multu. Eu insumi amu indepartatu ieri velulu teu, dupa-ce Leonçe 'mi comunicása, cá elu voiesce se rescumpere prin acestu velu pretiosu si cu batist'a t'a, lantiulu galeereanului.«

»Cene este acestu streinu?» — intreba comtes'a apropianduse de densii.

»Protegeatulu meu din Toulon!» raspunde Athénais, »care astadi si-a implenit parol'a s'a de cavaleru, pe care mi-o daduse la plecarea lui din Toulon.«

Gatita cu velulu marchisului, si cu Alfrd se dusere la primarie insoçiti de óspeti si in sér'a acelei dile aflându-se intr'unu cereu restrensu si intimu, Leonçe istorisi amenuntele fugei s'ale, si cum dupa caderea ministeriului care 'lu condannase la galeere i-a fostu usioru se-si probeze inocinti'a s'a si a intrá apoi pe carier'a diplomatica.

»Fora ajutoriulu teu, Athénais,« intrerupse vicomtele istorisirea lui Leonçe, »amiculu meu nu s'ar' aflá astadi aicea. Se traiésca suvenirea batistei si a lantiului!«

Ieronimu G. Baritiu.

Datine si credintie române.

Corbulu.

I.

Spunu Români, cá dintru începutu a fostu Corbulu cu pene albe, si nú cu pene negre ca in diu'a de adf.¹⁾ Inse pe timpulu Potopului bagandu Noe, dupa cum se scie, din tóte vietatile pamentului cate-o parchia in corabi'a sa, a bagatu si un'a de corbi. Dupa ce 'a trecut acum'a Potopulu si dupa ce a începutu a seadea ap'a, Corbulu a fostu celu de antaiu pre care l'a scosu Noe din corabia si l'a tramisu se véda cum e pe lume: scadiut'a ap'a pretutindene ori înca nu? si-i díse se se întórca catu mai de graba cu respunsulu.

Corbulu, esindu din corabia, a sburatu catu a sburatu, pana ce a datu de — unu hoitu de calu. Éra dupa ce a datu elu de hoitulu acest'a a uitatu cu totul de ace'a ce i-a poruncitu Noe si încependu a manca din hoitu a mancatu trei dile si trei nopti dupa-olalta, fara se se urnésca din locu. Abia in revarsatulu díoriloru de-a patr'a dí, dupa ce s'a saturatu acum'a cum se cade, s'a întorsu éra îndereptu la corabia.

Noe de departe, cum 'lu zari cá vine, l'a intrebatu plinu de curiositate: ce veste i aduce? . . . ce este prin lume, cá a întâdiatu atat'a? . . .

¹⁾ Credinti'a Româniloru din Ilisiesci (Bucovina) com. de Vasile Ungurénu, romanu din locu, si a celoru din Candreni com. de Dl. Petru Ursulu, cantoru bisericescu.

Corbulu nu întinse multa vorba, ci-i raspunde dreptu, cá fiindu flamendu si dandu de unu hoitu de calu s'a pusu si-a mancatu dintr'ensulu pana ce s'a saturatu, de ace'a a întâdiatu asié de multu. . . . Atata-e totu ce póte se-i spue de prin lume pe unde a amblatu. . . .

Noe, audiendu acést'a, s'a maniatu focu pe densulu si „la 'nvelicitu“ dicându-i:

„De astadi înainte se fie penele tale cum e inim'a in mine!“ — Si fiind cá in acelu minutu inim'a in Noe erá négra cá taciunile de-amaraciune si manie, s'a facutu si penele Corbului cá inim'a lui, si de-atunci si pana in diu'a de astadi a remasu apoi Corbulu cu penele negre.

„Éra hran'a ta se fia numai hoitu!“ — díse mai departe Noe. Si cum l'a blastamatu Noe asié a si remasu, cá Corbi se se hranésca mai multu numai din hoituri.¹⁾

Alta legenda ne spune éra, cá Corbi de-ace'a s'au facutu negrii la pene, pentru cá Noe dupa potopu dandule drumulu din corabia afara s'ar fi inegritu de arsi't'a sórelui, cá-ci atunci sórele ardea fórte tare spre a usca mai de graba faci'a pamentului, care chiftea de apa, apoi si de ace'a cá s'ar fi întinatu cu molulu celu negru care se aflá adunatu pe vârful muntiloru.

Mai departe, díce totu a dóu'a legenda, cá dandu Noe drumulu Corbului din corabia cá se-i aduca seire cum se afla prin lume, fiind vârful muntilor ivite afora din apa si aflandu pe densele corpuri de vite perite si mancandu elu hoiturile cele aflate a uitatu cu totul se se mai întórca îndereptu si se vestésca lui Noe ce se afla pe-afara.²⁾ Deci, dupa ce-a esitu acum'a Noe din corabia, se díce cá intalnindu elu pre Corbu si intrebându-lu de ce nu s'a întorsu se-i spue cum se afla prin lume, se-i fi respunsu Corbulu, cá elu de-ace'a nu s'a 'nturnatu pentru ca s'a datu de-a mancatu la hoituri.

Atunci Noe, maniindu-se pre densulu, l'a blastamatu dicându-i:

„De hoituri se nu te mai sature si numai hoiturile se fie bucat'a ta cea mai buna, si din ori si ce departare se-ti miróse tie hoiturile cá se le poti afla, pentru cá seti aduci aminte de mine!“

De-aici vine apoi, dupa credinti'a poporului, cá corbi adurmeca cine sci de unde hoitulu si totu din caus'a blastemului lui Noe nutrementulu de capetenie alu Corbiloru 'lu forméza hoiturile.³⁾

Éra cá se nu se inmultiésca Corbi cá alte paseri, se nu póta scóte multi pui, totu dupa ce-a încetatu Potopulu si s'au asediatu apele, i-au blastamatu Noe cá se se óue in lun'a lui Decemvrie si se clocésca pana in lun'a lui Fauru. Deci de-atunci si pana in diu'a de astadi, ame-

¹⁾ Dietatu de V. Ungurénu din Ilisiesci.

²⁾ Aceste cuvinte convinu cu ceea ce aflamu despre corbu in cartea antai'a a lui Moisi cap. 8. v. 6. si 7. „si dupa patru díeci de dile Noe deschise ferést'a arcei pe care o facuse. Si tramise pe corbu, care dupa ce esí, merse si remase, pana ce se uscá ap'a de pamentu“ . . .

³⁾ Credinti'a Româniloru din Candreni com. de Dl. P. Ursulu.

suratu credintiei populare, se óue Corbii totu-dea-un'a in lun'a lui Decembrie, si clocescu pana in lun'a lui Fauru. Éra in lun'a lui Fauru, fiindu cá, dupa spus'a poporului, nici unu feliu do óue nu suntu asié de tari, cá óuele de Corbu, candu e gerulu mai cumplitu, candu crépa si lemnele de frigu, atunci sbóra corbii de pe óue, lasandu-le se crepe de geru, si candu vedu cá acum'a óuele suntu bine crepate se ducu apoi la densele si scotiendu-si puii din gaoci cauta mai departe de densii.

De-aici apoi, de la acést'a credintia, vine cá dicu Românii candu e gerulu mai mare in lun'a lui Fauru: „acum'a voru fi crepatu óuele corbului,“ séu „asié e de frigu cá crépa óuele corbului.“¹⁾

Déca Noe nu l'aru fi blastamatu pe Corbu se-si clocesca óuele sale din lun'a lui Decembrie si pana in lun'a lui Fauru, si se ésa puii sei din gaoci numai atunci candu li voru crepá óuele de geru, ci ar' fi remasu se clocesca vér'a cá-si alte paseri, atunci ar' fi asié de multi corbi, cá óomenii n'ar fi in stare se se apere de densii.²⁾

Asemene se crede cá Corbulu, candu i-a datu Noe drumulu din Corabia trebuie se fi aflatu numai verfulu muntiloru, cá-ci Corbii arare ori trecu prin sate, dóra numai atunci se oprescu ei in vre-unu satu, candu intr'ensulu afla vré-unu hoitu de calu séu si de alta vita perita. De altmintagea pana si in diu'a de astadi petrecu corbii numai pe verfurile muntiloru si a stanceloru.³⁾

Pana aici credinti'a poporului romanu despre corbi, care datéza inca de pe tempulu lui Noé.

Se vedemu inse acum'a si celealalte credintie despre Corbi, cari se mai afla la Români.

II.

Déca doi séu trei corbi trecu pe de-asupr'a unui satu croncanindu si mancandu-se unulu pre altulu, credu Românii cá prevestescu o bóla mare in acelu satu si multa mórte ori intre óomeni ori intre dobitóce.⁴⁾

Doi corbi, déca in trecerea loru se voru intalni dreptu de-asupr'a unei case, sburandu unulu spre médiadi, éra altulu spre mediulu noptii, se crede cá unu omu din ace'a casa negresitu are se móra.⁵⁾

Déca voru croncani corbii in apropierea unei stane, apoi pastorii priveghéza fórté turm'a loru, cá-ci amesuratu credintiei loru, atunci suntu deplinu incredintiati cum-cá Corbii le prevestescu cá voru veni fere selbatice si le voru stricá din oi.⁶⁾

Candu ese unu Corbu inaintea viteloru si croncanesce, nu-i bine, cá-ci atunci elu plasmuesce a mórte, se péra vitele omului, cá se aiba elu ce manca. Pentru ace'a dicu Românii catra corbii carii croncanescu:

¹⁾ Com. de Dl. Ursulu si V. Ungurénu.

²⁾ Com. de V. Ungurénu.

³⁾ Com. de P. Ursulu.

⁴⁾ Credinti'a Româniloru din Candreni com. de P. Ursulu, si aceloru din Horodniculu de josu com. de conscolariulu meu Petru Prelipeénu.

⁵⁾ Com. de P. Ursulu.

⁶⁾ Com. de P. Ursulu.

„Se ve fia de capu, de ciolane si de pene!“¹⁾

Déca unu corbu in sborulul seu se vede dreptu de-asupr'a capului unui omu, atunci éra-si se crede, cá omulu acél'a in scurtu tempu trebuie se móra.²⁾

Cumcá Corbulu, candu croncanesce in sborulul seu, aréta, dupa credinti'a poporului, mórtea unui omu séu a unei vite si doresce se-si stempere fómea din corporile acestor'a si se-si alineze setea din sangele loru, se vede inca si din mai multe cantece populare:

Éta de esemplu unulu din acele cantece!

— Corbi, corbi, fratióre!
Ce totu croncanesci la sóre?
Ori ti-e fóme, ori ti-e sete,
Ori ti-e doru de codru verde?
— Si mi-e fóme, si mi-e sete,
Si mi-e doru de codru verde.
Asiü manca inimi din sinu
Si-asiü bea sange de paganu.
Asiü manca rarunchi de calu
Si-asiü bea sange de muscalu;
Asiü mancá foi de stejáru
Si-asiü bea sange de tataru;
Asiü manca faguri de roiu
Si-asiü bea sange de ciocoiu.³⁾

Altu canteu, nu mai pucinu interesantu in acést'a privintia, este celu urmatoriu:

In mediuloculu codrului
Plange puiulu corbului.
Ér' o féta de 'mperatu
S'a dusu si mi l'a 'ntrebatu:
— Ce plangi puiule acolea?
Corbulu cá mi-i respundea:
— Am doritu se mergu la tíera
Se beu sange de vedana,
Se mancu carne de catana;
Si-am doritu se mergu la Turcu
Se beu sange de haiducu
Se manancu carne de turcu. . . .⁴⁾

III.

In unele balade si povesti populare Corbulu jóca o rola fórté mare. Asié suntu, intre multe altele, baladele: Corbaeu, Novacu si Corbulu⁵⁾, Grue si tatalu seu Novacu, Inelulu si Corbulu,⁶⁾ apoi povestile: Petrea Catiellei, Fiiulu Epei,⁷⁾ si Spaim'a smei-

¹⁾ Com. de P. Prelipeénu.

²⁾ W. Schmidt. Das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Romänen Siebenburgens. Hermannstadt. 1866. pag. 22.

³⁾ V. Alessandri. Poesii pop. ale Romaniloru. Bucuresci. 1866. pag. 251.

⁴⁾ Acestu canteu mi l'a dietatu o féta din Crasn'a in Bucovina anume: Catrin'a. . .

⁵⁾ V. Alessandri. op. cit. pag. 141 si 144.

⁶⁾ At. M. Marienescu. Balade. tom. I. Pest'a. 1869. pag. 75 si 116.

⁷⁾ Din colectiunea mea de povesti, inedita.

loru,¹⁾ cari ni adevarescu cumcà aflandu-se eroulu baladei sèu alu povestei in pericolu de-asi perde vièti'a, Corbulu e acèl'a care-lu scapa din gur'a mortii, pentru care fapta apoi mai totudéun'a e resplatitu si multiamitu prin ace'a cà celu scapatu prin densulu i da spre mancare lesiurile dusimaneloru invinsi si omoriti.

Spre intarirea acestoru dise estragemu unu pasagiu din povestea „Spaim'a smeiloru“ care ni arèta cum scapa Corbulu pre Fetu-Frumosu, eroulu povestei, de la mórte.

„Se ascunse -- adeva Fetu-Frumosu spune povestea — éra sub podu, si venindu smeulu, se luà cu densulu la lupta, si se luptara tóta diu'a; dar' nu potura se se trantésca unulu pe altulu. Vediendu acést'a smeulu, se facù flacara galbena, ér' Fetu-Frumosu se facù si elu flacara rosia, si ér' se luptara, dar' nu potura se birúesca. Smeulu se uità in susu, si vediendu unu Corbu ii dise:

— „Corbule, corbuletiule! dù-te la zahana si-ti móie o aripa in seu si un'a in apa, si cu seulu se me stropesci pe mine, ér' cu ap'a sa stropesci pe Fetu-Frumosu, cà ti-lu dau impreuna cu calulu seu se-lu mananci.

„Fetu-Frumosu redicà si elu capulu in susu si dise:

„Corbule, corbuletiule! dù-te la zahana si móie-ti o aripa in seu si alt'a in apa, si cu seulu se me stropesci pe mine, ér' cu ap'a se udi pre smeul; cà-ti dau se mananci trei smei impreuna cu caii loru.

„Corbulu plecà, si intorcându-se peste pucinu tempu udà pe Fetu-Frumosu cu seu, si pe smeul cu apa. Fetu-Frumosu sarì de-asupr'a smeului si-i taiè capulu.²⁾ . . .

Cu pucina abatere vene inainte procedur'a acést'a si in povestile Petrea Catielei si Fiiulu Epei. In tôte trei vene inainte ap'a si seulu. In tôte trei Corbulu ajuta eroulu povestei cà se invinga pre smeul. . .

Un'a dintre cele mai frumóse si interesante balade poporale, a carei erou e Corbulu si care cuprinde in sine eleminte istorice nationale si mitologice precum si o fantasia estra ordinara e „Corbulu si Mihaiu Voda.“³⁾ Corbulu din acést'a balada, dupa cum ne spune Dlu Marienescu, reprezenta Români'a.⁴⁾

Cà simplu adunatoriu alu datineloru si credintieloru române nu potu se facu o descriere si-o analiza mai estinsa asupr'a povestiloru si baladeloru amentite. Caus'a inse pentru ce le-am insiratu eu aici este cà se facu atenti pre invetiati români asupr'a loru, cà ei se le esplice, pentru cà ori si cum Corbulu dintrênsele nu póte se jóce numai rol'a unei simple pasere carnivore, ei eu credu cà Corbulu trebuè se aiba o insemnatate mitologi-

ca. De altmintrelea potut'ar' fi pusu Români in loculu Corbului si alta pasere, déca n'ar avé se insemne nemica.

Dar' mai cu séma in povesti potu s'o marturisescu cu totu de-adinsulu cà Corbulu are o insemnatate mitologica. Prin urmare, in alaturare cu datinele si credintiele ce s'au espusu mai susu, rol'a Corbului ori unde am afla-o merita ce'a mai mare luare aminte. Numai asié vomu potea aflá adeverat'a origine a tuturoru datineloru si credintieloru despre acést'a nascere.

In fine voiu se insemnu inca si ace'a cà Corbulu se iutrebuintiéza de catra Români cá connume de familia si cá porecle. Mai cu séma acei Români se poreclescu „Corbi,“ carii suntu negriciosi.

In Români'a aflamu inca si-o multime de sate, munti, paduri, riuri, mori, poduri, locuintie isolate, picheturi, insule, petrii, si altele, cari suntu numite dupa „Corbi,“ precum: Corb'a, Corbanesci, Corbani, Corbénca, Mor'a-Corbencei, Podulu Corbencei, Corbeni, Corbu, Periulu Corbului, Corbusiori,¹⁾ Pétr'a Corbului.²⁾

Perulu barbatiloru, care e negru si frumos, 'lu asémene Românu cu „péna corbului.“ Asié aflamu in balad'a „Mioritia,“³⁾ precum si in alte poesii poporale urmatórele versuri:

Perisiorulu lui

Pén'a corbului.

Asemene si despre acei'a, cari au sprúncene frumósa inca se dice cà „au nisce sprúncene, cà pén'a corbului,“ sèu:

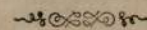
Sprúncenele lui

Pén'a corbului.⁴⁾

Caii si canii, carii suntu asié de negrii, cà steclesce perulu pe dinsii, se numescu de catra Români in regula „Corbi.“

Pe langa tôte aceste datine si credintie ale Româniloru despre Corbu, pe langa numirile topografice, de familia, de porecle si de vite, cari suntu numite dupa densulu, nu trebue se trecemu cu vederea si faptulù cà Corbulu reprezenta marc'a României, respective a Munteniei, dela intemeierea ei si pana in diu'a de asta-di. . .

S. Fl. Marianu.

La Cestiunea educatiunei si instructiunei femeiei romane.

In necsu cu celea publicate sub acést'a rubrica in numerulu 1-iu alu foiei nostre, lasamu se urmeze aici Cuventulu care l'a adresatu Alteti'a s'a Domitoriulu Romani-

¹⁾ D. Frundiescu. Dictionariu topograficu si statisticu alu României. Bucuresci. 1872. pag. 131 si 132.

²⁾ A. Ruso. „Pétra Corbului,“ legenda publ. in „Fóea societatii pentru lit. si cult. rom. in Bucovina.“ An. IV. Cernauti 1868. pag. 141. Eroulu acestei legende e o fèta anume „Corbiti'a“. Totu acést'a legenda, prelucrata in versuri fórte frumóse poporale de eruditulu nostru poetu Dlu V. Bumbacu, se afla publicata in ace'a-si fòe pag. 211—226.

³⁾ V. Alecsandri op. cit. pag. 1.

⁴⁾ Dintr'o balada poporala diu colecti'a mea.

¹⁾ J. C. Fundescu. Basme, oratii etc. ed. II. Bucuresci. 1870. pag. 7.

²⁾ Idem de eadem. pag. 13—14.

³⁾ At. M. Marienescu. Balade. tom. II. Vien'a. 1867. pag. 1.

⁴⁾ Idem de eadem. Nota 1.

loru Carolu I. catra professórele si institutórele scoleloru din Bucuresci, cu ocaziunea distribuirei premialoru intre cele mai distinse eleve ale acelor'a.

„Domneloru professóre, Dómnelorú institutóre! Cu o viaa multumire Via astadi in midioloculu Dvóstre a luá parte la serbatórea tinereloru eleve, incunundu si premiandu pe acelea, cari mai multa s'au distinsu, in decursulu anului scolasticu, prin silintia la invetiatura si buna conduita. Asigurandu-ve totúdeedata de vinele simpatii ale Dómei si de marele interessu ce portu pentru totu ce se refera la progressulu si cultur'a scóleloru de fete, nu potu a nu ve readuce din nou a-minte, ca famili'a fiindu pétr'a angulara a ori-carei societati bine organizate, a Dvóstra este sarcin'a si missiunea instructiunii acelorú fiintie, cari intr'o di au se fia temeli'a familiei romane.

„Déca istori'a trecutului nu ne póte aretá decatu starea dn ignorantia si de sclavia a femeiei mai la tóte popórele lumei antice, revelatiunea divina inse a chrestinismului ne aréta si in privinti'a femeiei, adeverat'a cale ce omenirea trebuie se apuce spre a respunde la doctrin'a Mantuitorului. Chrestinismulu a facutu si in privinti'a femeiei din intunerecu lumina, si astfeliu, in lupt'a de mai multe ori seculara a credintiei celei noue contra inveciteloru superstitiuni ale paganismului, cunun'a martiriului a fostu primita si disputata de femeia cu acelasiú curagiu, cu acelasiú devotamentu si adesea, cu mai multa ardore decatu chiaru a celorú mai mari eroi. Istori'a desvoltarei chrestinismului ne aréta, in chipulu celu mai invederatu, de ce parte insemnata erá lipsita omenirea in totu timpulu sclaviei, in care jacea femeia in anticitate. Onóre dar' timpilorú moderni; onóre ilustrilorú barbati din tóte tierile, cari desceptati la faci'a religiunei, a justitiei si a moralei, au recunoscutu in femeia frumósele si gingasiele virtuti, cu cari Dumnedieu a inzestrat'o spre desvoltarea si fericirea neamului omenescu.

Cu cáta sufletésca bucuria cu cáta nationala mandria n'amu vediutu cu totii, anulu trecutu, devotamentulu, abnegatiunea si sacrificiele, de cari este capabila femeia romana, atunci candu fii Patriei sangeráu pentru cucerirea independentiei, candu durerile raneloru strigau alinare, candu bólele si mórtea chiaru trebuiau invinse spre a asigurá triumfulu nostru nationalu! Convinsi dara de nobilile simtieminte si aplecari ce Dumnedieu a pusu in anim'a femeiei romane. Noi suntemu siguri, dómnelorú professóre si dómnelorú institutóre, ca Dvóstra nu veti crutiá nici o ostená, nu veti neglige nici o detoria, ci veti cautá se desvoltati si se imbunatatiti acele fericite dispositiuni ale fragedeloru fiintie, ce ve suntu incredintiate, prin necontentita propagare a luminei, a cunoscintiei si a sciintiei basate pe religiune si pe morala chrestina Astfeliu numai ficele romane voru deveni temeli'a familiilorú, véstalele Patriei, fericirea si podób'a societatiei, speranti'a unui viitoriu demnu de sollicitudinea nóstra si de sacrificiele generatiunei presente.“

Adà-mi vinu se beu.

Intr'unu satu ascunsu de lume
Unu domnu mare- a vietuiutu;
I-am uitatu acum de nume,
Sciu cá erá fericitu.
Nóptea dormia in patu mole,
Diu'a totu mancá mereu,
Si strigá umflatu la fóle:
— Stane! adà-mi vinu se beu!

Erá 'nvetiatu . . . Elu ambláse
La scola chiar' si 'n Parisu,
(Unde, avendu punga grasa,
Traiá cá si 'n paradisu).
Si-a venitu din departare
De sciintia „cu capu greu“;
Sciinti'a lui cea mai mare
Erá: „Adà-mi vinu se beu!“

Parintii-i buni repausase,
Traiá numai singurelu;
Nici femeia n'avea 'ncasa:
Ce fericé erá elu!
Nu-lu vedeai tristu nici odata.
De-i venia vre-unu cugetu greu,
Catra-unu servu strigá indatu:
— Stane! adà-mi vinu se beu!

Candu si candu picá la casa
Cate-unu óspe, vechiu amicu,
Ce-i dicea: „Cum?—de-o mirésa
Nu cugeti inca nimicu? . . .
Eu te 'ndreptu de vrei, la un'a.“
— Eh, am alte grigi adi eu!
Femeile-su cá si lun'a. —
Stane! adà-mi vinu se beu!

Veniau domni cu cóle 'n mane:
„Éta-unu scopu filantropicu,
Salutariu gintei romane!
Dài ajutoriu catu de micu?
Scrisi aici mai multi sunt, éta! . . .“
— Vedu — dicea — dar' nu potu, dieu;
Veniti mâni, séu de alta data. —
Stane! adà mi vinu se beu!

Veniau altii cu-alte cóle
Si lu-rogau neincetatu:
„Nu i fi membru ici, séu cóle?
Ce felu? nu te-ai abonatu
Nici la unulu din diuare? . . .“
Ér' elu respundea: „Nu dieu.
Nam bani, nici tempu de pierdiare . . .
Stane! adà-mi vinu se beu!

Si venian cu intristare
 Bieti orfani, seraci, oftandu:
 „Da-ne-unu banu, fii cu 'ndurare.
 Se-ti ajute Domnulu santu!“ . .
 — Eh, — dicea — esiti afara!
 De bani lipsa am si eu! . .
 Ce me necajiti adi éra? . .
 Stane! adă-mi vinu se beu!

Servi de-ai sei intrău adese,
 Dicându: „Ér esci pagubitu!
 Dintre cai lipsescu vr'o sieșe;
 Ér caierulu a fugitu! . . .
 — A fugitu? . . Eh, dracii lu-pórte!
 Cai destui am inca eu.
 Pentru-ace'a, nu-mi facu mórte!
 Stane! adă-mi vinu se beu! \

Veniau servi straini calare,
 Dicându: „Domnulu ne-a trimisu,
 De bani are lipsa mare:
 Se solvesci dinsulu a disu,
 Si se lasi de-o parte glum'a!“ . .
 — Eh — dicea — solvi-voiu eu.
 Ascepte, n'am chiar acuma. . . .
 Stane! adă-mi vinu se beu!

Astfelu totu fara 'ntristare
 Multi ani dulci a vietuitu.
 Nu érá in lumea mare
 Decatu elu mai fericitu!
 Nóptea dormia in patu móle,
 Diu'a totu mancă mereu,
 Si strigá unflatu la fóle:
 Stane! adă-mi vinu se beu!

Dar' intr'o di blastemata
 Au venitu esecutori,
 Si averea-i tóta-odata
 Cadiú 'n mani la creditor. . . .
 De atunci? . . manca candu are,
 Si-apoi apa bé mereu,
 Nu mai dice cu 'ngamfare:
 Stane! adă-mi vinu se beu!

Petru Dulfu.

REVISTA.

— Societatea academica romana s'a intrunitu in-sessiune anuala la 16/28 augustu in București. Preside: Dlu. *Joanu Ghica*. Membrii presenti: DD. *P. S. Aurelianu*, *G. Baritiu*, *J. Caragiani*, *B. P. Hajdeu*, *J. Hodosiu*, *N. Jonescu*, *A. T. Laurianu*, *V. Maniu*, *A. Odo-bescu*, *N. Quintescu*, *A. Romanu*, *G. Sionu*, *D. A. Sturdza*. Din reportulu anului 187⁷/₈, cetitu cu acést'a ocașione,

aflamu ca in restempulu acest'a sub ingrigirea Dloru membrii ai delegatiunei, sau publicatu urmatoriale scrieri: *Istoria' lui Mihaiu Voda Vitézulu de N. Balcescu*, *Istoria' romana de D. Casiu* traducere de *A. Dimitrescu*, *Evenemintele Cantacuziniloru de D. Cantemiru* traducere de *G. Sionu* si o alta scriere a lui Cantemiru intitulata *Divanulu*. La concursese societatiei au intratu: un'a lucrare „despre petrecerea Romaniloru in Daci'a lui Traianu dela Aurelianu pâna la an. 1300;“ si doue memorie „despre starea morala, sociala, politica si economica a tieranului romanu.“ S'au prezentatu mai departe 12 probe de traduceri din classici latini si greci; si anume un'a din Plutarchu, cinci din Erodotu si siése din Pliniu. Ér' la premiulu Nasturelu (4000 lei n.) scrisu pentru cea mai buna carte tiperita in decursulu anului au incursu urmatoriale scrieri: Cuvinte din Betrani de d. *B. P. Hajdeu*, La Plevna drama de d. *G. Sionu*, Revolutiunea si Revolutionarii de d. *P. Teulescu* si Lucrarile dlui. *V. A. Urechia* in trei volnme. Pentru revisiunea tuturoru acestoru scrieri concursuale sau alesu patru Comissiuni, cari voru avé de a propune adunarei opurele demne de premiare.

— Colonelulu romanu *Candiano Popescu* — alu Romaniei — invitatu de *Archiducele Iosifu* — alu Ungariei — a inspectatu la Orsiov'a in 2 sept. n. regimentulu alu 86-lea de militii (honved) comandatu de colonelulu *Gheorghieviciu*.

— Romani'a cu Dobrogea voru fi impreunate cu mai multe rețiele de cale ferata, prin care se va da una aventu insemnata industriei nationale.

— In *Basarabi'a romana* posiede Statulu romanu: 37 teremuri, 5 mosii, fonduri interne, paduri, dreptu de pescuitu s. a. a caroru venitu anuale se urca la cateva sute de mii lei noi.

— Despartimentulu X. alu Asociatiunei transilvane se va intruni la 10/22 septemvrie in *Fenesiulu-Sasescu*.

— Patrudieci si optu dómne si domnisiore, de etate differenta intre 16—35 ani, tóte eleve ale facultatiei medico-chirurgica dela universitatea din Washington, au întreprinsu o caletoria prin Europ'a, cu scopulu de a-si inmultu cunoscintiele si esperientiele s'ale.

— Pelarie de iéga — pentru dame. *Jacobi Tomas* iegariu-fabricantu in Venezia gatesce din fire de iéga (glajá) totu soiulu de pelarie pentru dame. Pelariiele de acésta fabricatiune sunta fórté usiore si comode.

— Una domnisiora romana de 16 ani, care si-a facutu studiale in claustrulu sororiloru-monacale din *A. Julia*, si vorbesce bene limbele patriei (romana, magiara si germana): voiesce a se aplecá in calitate de educatoria de fetitie in cutare familia romana. Cererile i suntu fórté modeste. A se adresá la Redactiunea acestei foie in *Gherla*. — Szamosujvár.

— Una domnisiora romana, care a absolvatu studiale pedagogice si a depusu esamenu de caulificatiune la *Preparandi'a din Clusiu*, dorește a se aplecá cá inve-

